Ціна примірника 25 сотиків.

Należytość pocztowa opłacona ryczałtem

Народня Справа

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИЙ ЧАСОПИС

Ч. 38 (103) Львів, неділя 14. вересня 1930. Рік III.

АДРЕСА: „Народня Справа“, Львів, вул. Боїмів 4. — — Чекові конта: 408.587 і 154.130 — — Телефон 57—90

Закон дозволяє обезпечати в „Дністрі“ 1/3 часть вартости будинків. Не резигнуйте добровільно зі свойого права і негайно виповіжте в ПЗУВ 1/3 часть та обезпечіть їх у своїм власнім Т-ві взаїмн. обезп. „ДНІСТЕР“ у Львові вул. Руська ч. 20.

Учителі Рідної Школи голодують.

Довідуємося, що більшість учительства «Рідної Школи» не дістала ще платні за серпень. Причина ясна, коротка і — болюча. Нема гроший. Гадаємо однак, що в кождому українцеви обізветься совість і ми збільшимо наші датки на «Рідну Школу» Ми не сміємо допустити до такого сорому, аби вихователі нашої дітвори — будучности народу ниділи і гинули з голоду! Це пімстилосьби страшенно на нас самих!

Тому жертвуймо масово на «Рідну Школу». Гроші на ту ціль *мусять знайтися!*

—o—

Використайте законну свободу зборів

Закон з 5. серпня 1922 (Дн. зак. ч. 66) постановляє, що в передвиборчому часі можуть громадяни збиратися на віча в справах виборів **зовсім свобідно без ніяких дозволів влади.**

Тільки віча і збори **під голим небом** на прилюдних, необгороджених площах треба на 24 години наперед зголосити в старостві чи найблищім постерунку поліції, але **на жадний дозвіл не треба чекати.**

Крім того, свідомі громадяни повинні допильнувати аби при укладанню списків виборців по громадах не було ніяких надужить.

—o—

З цим числом розсилаємо пятий аркуш повісти „У филях Бистриці“ — від стор. 65—80.

ГОРИТЬ НАШЕ ДОБРО!

В Лісниках пов. Бережани згоріла в ночі з 28. на 29 серпня у місцевого українського священика стайня з худобою та інвентарем на шкоду коло 3 тисяч золотих.

На другу ніч згоріла в тому селі ще стодола місцевого лісничого, на шкоду 1500 зол. Є познаки, що то хтось підпалив з пімсти, здається політичної.

В Золочеві підпалив хтось в ночі з 2. на 3. вересня муровану стодолу місцевого українського пароха о. Юрика. Згоріло 170 кіп жита і 15 возів сіна. Про цю пожежу пише «Діло» в 198 ч. так (подаємо скорочено):

«День перед пожежою було в місцевому польському «Соколі» бурливе віче ґрупки польських націоналістів. Вічевики домагалися узброєння всіх поляків, замкнення українських шкіл та висилки наших священників «за Збруч». Зараз після віча в ночі підпалив хтось будинок української ґімназії, але огонь запримітив в час швець Кисілевський, що мешкає поблизу і загасив. Другої ночі учні української ґімназії, що берегли будинок перед новим підпалом почули запах диму і сказали про те поліцаєви, що там крутився, але поліцай відповів їм, що то мабуть дим із електровні. Та за хвилю з сусідної стодоли о. Юрика бухнула полумінь і один учень побіг, щоби прикликати вогневу сторожу, та його по дорозі поліція чомусь арештувала і через те вогнева сторожа спізнилася значно. Колиж вона врешті приїхала, хтось пустив чутку, що ніби під горючою стодолою є бомби. Поліція наказала родині о. Юрика вийти з дому, бо мають вибухати ті бомби, але за хвилю прибіг якийсь підстаршина місцевого полку піхоти і сказав, що бомби вже забрані. Чи були там і справді які бомби не знати, та через ті історії гашення було спізнене. Слідство виявило, що невідомі палії налили в отвори стін (люфти) бензини, повпихали мішки намочені в нафті і так підпалили. Тимсамим способом підпалювали українську ґімназію, та це, як уже сказано не вдалося.

Бурмістр Золочева д-р Мошинскі, присутний при пожежі признав сам, що колиб не ті чутки про якісь бомби, то огонь можна було з початку легко вгасити і не булоби таких шкід».

В Тернополі підпалив хтось в ночі 30. серпня у свідомого господара Петра Бриковича дві стирти збіжжа, які згоріли до тла. Шкода виносить коло 1000 зол. Небезпека була велика, бо в близькому сусідстві вогню є густі забудовання, та на щастя огонь вдалося спинити. Коло вогню найшли фляшку з бензиною.

У Львові підпалив хтось будинки і паркан на площі українського «Сокола-Батька», обіллявши їх наперед бензиною. Пожежу вдалося швидко вгасити, палії втікли в сторону передмістя Вульки покидаючи по дорозі дві фляшки бензини.

Деякі польські ґазети нахабно і безсоромно пишуть, що усі ті підпали є роботою самих Українців. Про те однак, що в українців, як бачимо, горять будинки інвентар і худоба, а в поляків стирти із сіном і збіжжам в більшости ні нащо не придатним а певно добре заасекурованим — не дають чомусь ніяких пояснень.

Масові арешти й ревізії в краю і у Львові.

Цими днями привезли до львівської вязниці богато заарештованих Українців, між якими є: Нестор Яців з Ціханова, Антін Стефанишин з Долини, Осип і Жигмонт Процишин (студенти), Зиблікевич Евген, редактор «Українського Голосу» з Перемишля, Кравців Богдан, студент прав зі Львова, Матійців Прокіп, кооператор з Белеєва пов. Долина, Антін Медвідь із Сколього і Зиновій Книш, абсольвент прав з Калуша. У Львові арештовано адвоката д-ра Івана Рудницького. Назвиська богатьох арештованих поліція держить в тайні.

Дня 3 вересня над раном перевела поліція ревізію в Українському Академічному Домі у Львові і арештувала усіх присутних там студентів, в числі 84. По кільканадцятьох годинах арештованих звільнили, задержуючи двох чи трох в вязниці. Причиною тої ревізії і арештувань була пожежа коло «Східних Торгів», у якій підозрівають українських студентів.

В Станиславові арештовано 2. вересня Степана Ташинського та ще пять осіб з села Павелче під замітом підпалу якихсь стирт.

В Підлісках, пов. Львів зявилося в селі кількадесять поліцаїв на автах і переводили цілий день ревізії у місцевих ґімназійних учнів.

В Краківці арештувала поліція господаря Дмитра Середовича, сина Івана (громадського радного і книговодця районової молочарні), та молочарського техніка, п. Коропея. Дня 3. серпня арештували ще Івана Середовича (брата арештованого Дмитра) як він приніс арештованому Дмитрови їсти.

В Нагачові пов. Яворів арештували студента фільософії Івана Семкова з Дахнова пов. Любачів.

Усіх арештованих підозрівають у підпалах, хоча доказів вини нема.

В Підберезцях коло Винник арештували учеників Дмитерка, Михайла Тимка та масаря Петра Москву ніби за те, що вони десь мали зневажити державний герб.

—o—

Підозрілі пожежі.

В Віднові пов. Жовква згоріло три стирти пшениці і стирта конюшини на місцевім фільварку. Селяни Віднова і Сулімова з наказу старости в Жовкві стережуть инших стирт.

В Поториці пов. Сокаль згоріли на фільварку ґр. Дзєдушицкого дві стирти збіжжа вартости 6 тисяч золотих.

У Львові згоріла в ночі з 2 на 3 вересня деревляна степениця (трибуна) польського спортового товариства «Чарні». Шкода виносить 60 тисяч золотих.

В Вербиці пов. Бібрка згоріла на фільварку д-ра Білінського стирта сіна вартости тисячу зол.

В Григорові пов. Рогатин згоріла стирта конюшини на фільварку Ольги Розтворовскої. Тоїж ночі вкрадено з поблизького пасовиска пару коний. Догадуються, що то невідомі палії втікли на тих конях.

ІДЕМО ВСІ ДО ВИБОРІВ!

Покликані до того уряди приготовляються вже до виборів.

11. вересня мають бути вибрані окружні виборчі комісії.

Дня 13. вересня: представник окружної виборчої комісії оголосить склад комісії. Окружна виборча комісія оголосить у громадах день і годину голосовання, число послів, місце, час і спосіб та останній речинець зголошування кандидатів і заяв про прилучення окружної лісти до лісти державної та склад виборчої комісії.

Дня 14. вересня: громадські ради чи державний комісар або повітовий виділ іменують трьох членів окружної виборчої комісії і їхніх заступників.

Дня 19. вересня: начальники громад виготовлять списи виборців у трьох примірниках. Предсідник окружної виборчої комісії повідомляє начальника громади про склад окружних виборчих комісій і подає це до прилюдного відома.

Дня 20. вересня: начальники громад пересилають 3 примірники спису виборців до обводової виборчої комісії.

Дня 26. вересня: обводова (районна) комісія виставляє списки виборців до прилюдного перегляду.

Дня 7. жовтня: зголошення лісти державних кандидатів.

Дня 10. жовтня: останній день виставлення списку виборців до перегляду.

Дня 11. жовтня: останній речинець зголошення рекламацій до районної комісії проти поминення когось у списі або проти вписання неуправнених.

Дня 15. жовтня кандидати державних ліст складають на руки предсідника державної комісії заяву про згоду старатись про мандат та ствердження, що кандидат є польським горожанином і що має виборчі права.

Дня 17. жовтня: ґенеральний комісар оголошує державні лісти кандидатів. Цього дня минає речинець зголошення рекламацій про викреслення зі спису та оголошення окружних ліст кандидатів.

Дня 21. жовтня районні комісії пересилають окружним комісіям по примірникові спису виборців.

Дня 25. жовтня: районні комісії приймають рекламації проти викреслення зі спису виборців і пересилають окружним комісіям. Кандидати окружних ліст складають на руки предсідника окружної комісії заяву про згоду старатись про мандат і потвердження горожанства та пасивних виборчих прав. Уповновласнені кандидатів окружної лісти складають на руки предсідника окружної виборчої комісії заяву про прилучення окружної лісти до лісти державної.

Дня 31. жовтня: окружні виборчі комісії пересилають районним (обводовим) комісіям два примірники затвердженого спису виборців і третій примірник висилають начальники громад.

Дня 4. листопада: окружні виборчі комісії достарчають районним комісіям плякати з лістами кандидатів до розплякатовання. Предсідник районної комісії викладає затверджені лісти виборців до прилюдного перегляду.

Дня 9. листопада: останній день прилюдного перегляду ліст.

Дня 16. листопада: голосовання до сойму.

Дня 19. листопада: засідання окружних комісій в справі вислідy виборів до сойму.

Дня 23. листопада: голосовання до сенату.

Дня 26. листопада: засідання районних комісій для устійнення вислідy виборів до сенату.

Дехто може сказати: «Що нам з тих виборів прийде? Так з ними, як і без них. Вибори не приносять нам ніякої користи».

Але то неправда! Вибори й посли до сойму та сенатори є і для нас, Українців дуже корисні.

Правда, що наші посли, хочби їх було і вдвоє стільки, що було, не мають сили виєднати в польськім соймі великих змін і полекш українському народови. Але користи з того є посередні, а то такі:

Польський сойм і сенат є тим місцем, де наші посли і сенатори можуть докладно представити положення нашого народу, щоби почули це і Поляки і цілий заграничний світ. Чим більше заграниця знає про нас і про нашу долю, тим ліпше для нас.

Наші посли і сенатори все таки можуть в соймі і сенаті недопускати до неодної шкідливої для нас постанови та можуть причинитися до введення нових постанов, які би бодай трохи облекшували життя народу в теперішний час, — а це також велика користь.

Тай само голосовання при виборах є для нас, Українців корисне. Це неначе іспит зрілости і свідомости народу. По тім, кого нарід вибере і скільки вибере послів, пізнати, чи нарід свідомий і чи йде доброю дорогою до своєї долі, чи він ще темний і в чім блудить — нарід через вибори пізнає сам себе, пізнає, чого йому бракує і що треба доповнити — а це також дуже корисне. Як при виборах нарід одною лавою піде і свідомих людий послами вибере, то і наші вороги пізнають, що це уже нарід свідомий, і пічнуть з народом більше числитися і не будуть його легковажити.

От тому треба нам усім піти до виборів. І треба усім стреміти до того, аби наші голоси не були розбиті, аби не було стільки партій і ліст, що тому два роки. Треба змагати до того, аби національні партії злучилися в один виборчий фронт. Тоді не будуть користати з наших голосів чужі вороги — і свої перевертні.

Пробу, створити один виборчий національний бльок, вже зроблено. Чи дійде до того бльоку, ще не знати, а повинно дійти, і хто цему стане на перешкоді, того треба буде вважати шкідником. Та в кождім разі ми точно поучимо наших читачів і поінформуємо увесь український нарід під Польщею, на які листи треба голосувати, щоби з того була якнайбільша користь українському народови.

—о—

Брати — Словяни.

Американська влада послухала домагань юґославянського уряду і наказала хорватському патріотови Августови Косутичови, який утік перед пімстою сербів з Хорватії до Америки і там орґанізував хорватських еміґрантів для боротьби із сербськими насильствами — аби він в найкоротшому часі виїхав геть з Америки. Як бачимо сербські «брати» хорватів ні трохи не ліпші від инших словянських «братів»; навіть за кордоном не дають спокою борцям за народні права. І переслідують братів — словян, гірш татарів.

—о—

Македонці не даються

Провідник македонських самостійників Михайлов проголосив у болгарських ґазетах маніфест, в якому каже, що македонці не спочинуть і будуть боротися всіми способами, явними і тайними, мирними й кривавими так довго, поки їх батьківщина Македонія не буде звільнена з під сербського та грецького ярма.

———

Гураґан знищив цілий Остров

Остров Гаїті в Середущій Америці (де є дві маленькі муринські держави Гаїті і Сан Домінґо) навістив ононі страшний гураґан, що перевернув цілу країну горі корінем. В тому нещастю згинуло тисячу осіб, 2.500 є ранених. 5 тисяч домів знищив гураґан до тла, 2 тисячі дуже ушкодив. Без даху над головою лишилося 29 тисяч людий. Між нещасними шириться голод і пошести. Американський Червоний Хрест почав ратункову акцію.

—о—

Новий залізничий перестанок

На залізничій дорозі Львів—Підволочиска, між стаціями Максимівка—Романівка отворили цими днями новий перестанок Стриївку, де можна буде також купувати білети.

—о—

Читання з історії України

83)

Розмова Хмельницького з польськими комісарами.

Дня 10. лютня були польські комісарі на обіді в Хмельницького, а 11. лютня Хмельницький з старшиною прибув вже під вечір на обід до голови польських комісарів, Кисіля.

За столами почалася знову та сама балачка, що і попереднього дня. Козацькі полковники знову почали ущипливо відзиватися про польських панів тай Хмельницький цим разом не щадив їх, але нагадував усякі кривди, які Україна потерпіла від Польщі та говорив, що як король не пристане на таку згоду, як гетьман захоче, то козаки підуть знову на Польщу.

— «Відцурайтеся ви, православні пани, від поляків! — говорив Хмель до Кисіля і Кисілевої (бо вони були родом українці і православні). Пристаньте до нас, козаків! Згине Ляцька земля, згине, а Україна буде ще панувати!»

Надразнив Хмельницький польських комісарів отакими словами й попрощав їх тай поїхав з своїми полковниками до себе на раду й забаву.

Другого дня прислав Кисіль до гетьмана князя Четвертинського, аби запитався, коли пічнуть переговори. Хмельницький якраз виправляв у дорогу Ракочієвого (семигородського) посла й частував його наливкою.

— Завтра буде справа і розправа! — закликав весело Хмельницький. — Бо я нині семигородського посла відправляю. Та коротко вам кажу: з тої комісії нічого не буде! війна мусить знову за три або чотири неділі почачися! Виверну вас усіх Ляхів до гори ногами! Потопчу так, що будете під моїми стопами а потім вас цареви турецькому в неволю віддам! Мені так Бог дав, що я тепер, хоч малий собі чоловік, але самодержець усеї України! Скажіть се, князю, воєводі і комісарам! Страхаєте мене Шведами і ті мої будуть, а хоч би й ні, то не подужають вони козацької і татарської сили, хочби їх і вас пятьсот тисяч було! З тим і йдіть — завтра справа буде! Четвертинський не знав, що на це відповісти і мовчки пішов собі геть.

Комісарі вже було втратили надію на всяку згоду, але 23. лютня Кисіль пішов щераз до Хмельницького з комісарами. Він пробував уговорити Хмельницького красноріччивими хитрими словами. Обіцював, що коли про Чаплинського іде річ, то король його сам покарає, а коли козаки чим невдоволені, то король їм усе надгородить.

Хмельницький сказав:

— Шкода говорити! Було тоді переговорювати зі мною, коли на мене Потоцкий полював, тай ще по Жовтих Водах тай по Пилявцях був час на те, тай ще під Замостям — але тепер я часу не маю! Тепер уже я доказав те, чого і не думав — докажу ще і те, що задумав. Спершu я воював тільки за свою шкоду та кривду, а тепер воюватиму за віру рідну і нарід. Вибю з ляцької неволі увесь народ український! Доломине мені увесь нарід по Люблинь і Краків і я від народу не відступлю, бо то перша порука наша! Двіста — триста тисяч своїх матиму, а ще орда уся і Тугай-бей, брат мій і приятель близько мене, готов усе вчинити, що я схочу! За границю не піду. На Турка руки не підійму. Досить з мене України моєї, Волині, Поділля, досить достатку нашого по Холм, по Львів і Галич! А як стану над Вислою, повідаю дальнійшим Ляхам: «Сидіть Ляхи! мовчіть Ляхи!» Дуків, князів туди зажену а як будуть і за Вислою кричати, я їх певно і там знайду! Не буде ні одного вашого шляхтюка на Україні а як котрий схоче з нами хліба їсти, нехай же війську запорозькому послушний буде!»

Очевидець оповідав, що Хмельницький, говорячи це, був дуже лютий, тупав ногами, бив руками в стіл, так що польські комісарі аж подеревіли зі страху.

(Далі буде)

—о—

НОВИНКИ

Календар на тиждень.

ВЕРЕСЕНЬ 14—20.

14. Неділя 14 по С. Верес. Симеона.
15. Понеділок, Маманта мч.
16.Второк, Антима свмч.
17. Середа, Вавили свмч. Мойсея
18. Четвер, Захарії і Елисавети.
19. Пятниця, чудо Арх. Михаїла.
20. Созонта мч.

Увага: Свята в цім тижні спільні Українцям греко-католикам і православним.

—о—

Зміни місяця:

Нів 22. вересня о год. 5 і пів рано.
Повня 7 жовтня о год. 5 і пів по пол.

—о—

Столітний календар віщує на цей тиждень змінну погоду з вітрами й дощами.

—о—

Як нарід приповідає:

На Семена жито засівати, діти до школи посилати.

Як на Симеона ясний день, буде тепла осінь.

Без муки нема науки.

—о—

Історичний спогад:

15. вересня 1907 р. помер драматичний письменник Іван Тобилевич.

19. вересня 1913 р. помер буковинський письменник Сидір Воробкевич.

—о—

— БІБЛІОТЕКА Т-ва „Просвіта" у Львові, Ринок 10. II., буде відчинена від 1. жовтня в тіж дні і години, що й торік: понеділок і середа від 4—6 год. по пол., пятниця 12—2 год., неділя 12—1 год. Інформації і друки посвідок можна одержати щодня в будні: 8—12 год. рано

— **Палив села і ще хотів за те дістати «ментель».** Польська ґазета «Ілюстровани Курієр Цодзєнни» з 4. вересня ц. р. пише, що недавно арештувала поліція в плоцькому повіті (корінна Польща) начальника огневої сторожі Станіслава Малецкого за те, що він наймав малих хлопців, аби підпалювали людям хати. За один підпал платив їм по пять золотих. Ті хлопці (Станіслав Бавман, Тадьзо Корнацкі і Юзеф Коперскі) в короткому часі спалили так 48 господарств, а коли їх врешті приловили, виявили усю правду. Головного виновника, Малецкого арештували і він признався, що казав хлопцям підпалювати хати тому, що хотів конче відзначитися, як начальник огневої сторожі, при гашенню пожеж і дістати «хрест заслуги». Тепер розуміється, замість похвал і хреста, дістане кримінал. Гадаємо, що якби так троха докладніще прослідити усі випадки пожеж і в Галичині, то виявилосьби, що тут також пожежі мають ріжні причини. Та польським ґазетам не хочеться як видно шукати правди; їм далеко вигідніще юдити і цькувати свою суспільність на Українців і робити з них спричинників усяких можливих і неможливих нещасть.

— **Злидні нашого робітництва.** Копальня «Тесп» в Калуші обнизили заробітну плату робітників так значно, що доведені до розпуки робітники, в числі тисячу триста, застрайкували.

— **Вбивство поліціянта.** Заступник команданта постерунку поліції в Синевідську Вижнім, Станіслав

Рибіцкі переслухував оноді вечером місцевого парубка Коваля, арештованого під замітом крадіжі в місцевої учительки. Підчас переслухування Рибіцкі мабуть зрімався, а тоді Коваль вхопив за його кріс і стрілив йому в голову. Рибіцкі впав трупом на місці, Коваль втік кудись, забираючи із собою кріс. Довідуємося, що Коваль був порядний хлопець, ніде нічо не вкрав, а за крадіж очернила його місцева учителька Ковальцова, що розвелася з своїм чоловіком і взяла собі вродливого парубка Коваля на любовника, а пізніще «розвелася» і з ним і то ще так нікчемно, що невинного хлопця зробила злодієм, а з того як бачимо, вийшло нещастя.

— **Стережіться мантіїв.** В Хлівчанах, пов. Рава Руська, приловили оноді люди якогось осібняка, що ходив по селі і просив аби складали гроші на церкву. Показалося, що він збирав гроші на якийсь «дом людови», чи може й на «рідну кишеню». Наші селяни повинні добре провірювати усяких таких збирачів пожертв і їх документи, бо як бачимо, між ними є богато ріжних небесних пташків. Всяких шахраїв треба гнати з наших сел.

— **Впала з кладки і втопилася.** Текля Іванєвич двацяти-кількалітня дівчина з Хлівчан пов. Рава Руська поховзнулася на зелізній кладці над річкою Солокією, впала в воду і втопилася.

— **Виділ** Читальні «Просвіта» у Фельштині складає щиру подяку жертводавцям, за жертвовані книжки для бібліотеки Читальні, а іменно: п. Володимир Бобик 21 книжок, Володимир Мудрий 9, Володимир Мудрий (молодший) 1, Іван Мудрий 10, Людвик Мудрий 4, Стефан Місько 15, Олена Лемешківна 1, Володимир Стрепко 5, Ірина Буґерівна 7, Ангелина Гуньківна 3, Андрій Свідзіньский 6, Людвик Вислоцький 6, Ярослав Вислоцький 2, Іван Филипчак 4, Богдан Стецик 2, Володимир Кліпко 4, Мирослав Кліпко 1, Осип Мудрий 2.

— **Спростовання.** З приводу поміщеної в 36 ч. «Нар. Справи» новинки п. н. «Шо зле то недобре» дістаємо таке письмо: «Дописувач не причинився нічим до влаштовання фестину в Швейкові, пов. Підгайці, ані навіть на ньому не був, але за те написав до ґазети злобно неправдивий допис. Стверджую, що в часі коли я був на тому фестині (до 9 год. вечера) ніхто там в моїй присутности не пив горівки, а що до моєї особи, то я взагалі в Швейкові ніколи горівки не пив. Таке поступовання дописувача вважаю нечесним і взиваю його виявити своє назвиско та відкликати ті наклепи прилюдно. Іван Даньків, урядовець філії «Просвіти» в Підгайцях.

— **Подяка.** Виділ Читальні «Просвіти» в Ніневі долішнім, пов. Долина, складає Др-ови Максимови Тимковови щиру подяку за його працю для всесторонного піднесення і освіти рідного села, за щиру і ревну працю в товариствах і за велику любов і прихильність до свого народу, та бажає йому з нагоди отворення лікарської канцелярії в Сколім, якнайкращих успіхів в праці для добра свого народу.

— **В пащі тигра.** Два анґлійські летуни вибралися літаком з Льондону до Австралії на прогулку. Підчас лету над Індіями (отже вже в другій половині дороги) літак чогось попсувався і впав на землю, при чому поранився оден летун. Другий якось вискочив з літака і пішов до недалекої оселі по поміч для раненого товариша. По якомусь часі вернув із лікарем і послугачами, та застали вже лише недогризені кости. Нещасного раненого летуна пожер тигр.

— **Пожертви на добрі ціли.** Дмитро Іванців з Ямниці, пов. Станиславів, зібрав 10.20 зол. на викупно Білої Гори в Підлиссю, а 4.50 зол. на Інвалідів; Т-во «Луг» в Коцюбинчиках прислало 2 зол. на політ. вязнів.

Микита Базів с. Николи з Колинець, пов. Товмач, прислав 8 зол. на Українських Інвалідів.

— **«Шануй себе, буде з тебе».** В Башові луцького повіту на Волині є ще богато таких темних людий, особливо жінок, що навіть у неділі і свята пересиджують у жидівських коршмах, а деякі то навіть не соромляться мити жидам підлоги, замітати і сповнювати ще й гірші роботи. Вже навіть самі жиди насміхаються із тих жінок. Чи наші селяни не навчаться ніколи шанувати свою честь?

— **Злочини.** В Скоморохах Старих, пов. Рогатин, підчас бійки на забаві у поляка Альбіна Скульского, «стшелєц» Маріян Сальскі зарізав «стшельца» Віктора Скульского. Убитий був колись Українцем, та ще малим хлопцем перейшов враз з батьком на латинський обряд. Убийника арештували. — В Збоісках коло Львова підчас галабурди на весіллю Міхал Савіцкі стрілив з револьвера до Якуба Цюркевіча і тяжко його ранив. Цюркевіча відвезли до шпиталю, Савіцкого до арешту. — В Камінці Волоській, пов. Рава Руська, напали якісь опришки на 22 літнього парубка Миколу Чалса як він вертав від своєї дівчини і так його побили, що він до трох годин помер. Причиною того гидкого морду була здається заздрість за дівчину убитого. — В Старім Селі коло Любачева напали три парубчики (Ф. Бнисько, А. Кубашок і Д. Кубашок) на 15 літну дівчину А. Мольчицьку і її знасилували. Негідників арештували. — В Ходові, пов. Золочів, убив хтось Гершона і Фрейду Турнер. Виновників не викрили.

—о—

ЩО В СВІТІ ЧУВАТИ?

На Україні

палають стирти із збіжжам, яке комуністи заграбили від селян. Страти виносять десятки міліонів карбованців. Влада творить окрему поліцію для пильновання збіжжа, колективів і державних будинків, яких теж богато згоріло.

Недавно судили в Київі двох комуністичних посіпак, Шакшуєва і Савчука, які при насильному переводженню колективізації допускалися страшних звірств і надужиють над селянами. Вони наказали господарям з одного села звезти усе своє збіжжа на громадський майдан і ссипати до купи. Звезене збіжже (щось 8 тисяч пудів) згнило. Також богато худоби, зігнаної до купи поздихало. Зґадяних посіпак судили лише за те, що вони допустили до такого марнотравства, а не відвезли зрабованого добра до державних складів. В Проскурівському повіті вибухло селянське повстання. Біля Чорного Острова селяни загнали від діл большевицької кінноти в засідку, де були заздалегідь порозкидувані борони до гори зубцями і, розбили на прах цілий той відділ.

В Київі арештували кількадесять урядовців за крадіжи.

Також українським робітникам надоїла вже большевицька влада і вони бунтуються. В кількох пристанях над Чорним морем вибухли грізні страйки і заворушення. Чережзвичайка перевела масові арешти.

Робітництво по всій Україні навертається до реліґії. Безбожницьких аґітаторів бють і прогонюють. В копальнях Донецького басейну і промисловій окрузі Дніпропетровське та Кривий Ріг утворилися міцні реліґійні громади робітників. До тих громад належать навіть комуністи. Ці громади видають відозви в обороні реліґії, переховують переслідуваних священників та улаштовують потаємні богослуження.

Большевицькі ґазети «Ізвєстія» і «Правда» бють на трівогу, що по всій Україні що раз дуще шириться ненависть до москалів-комуністів, та що є можливе всенароднє повстання Ті ґазети накликують уряд аби ще заострив переслідування Українців, та аби обсадив Україну військами із самих москалів. Але бо і

В Московщині

не з медом большевикам. Вже й москалі мають досить їх господарки і щораз більше бунтуються. Недавно один московський полк червоноармійців відмовився приняти повий транспорт протиреліґійних відозв, а знов у Свердловску на Уралі самі комуністи знищили транспорт книжок Сталіна про колєктивізацію. Большевицький урядовий апарат також тріщить; у Москві були цими днями масові арешти між урядовцями комісаріяту фінансів, за величезні крадіжи. В Лєнінграді розстріляли за якісь надужиття чотирох високих урядовців. Поарештовано також богато членів черезвичайки за неприхильність до диктатури Сталіна.

На радянській Білоруси

ширяться протижидівські настрої через те, що жиди є там в більшости (як і на Україні) большевицькими урядовцями, збирають і переховують «на чорну годину» срібні гроші, але як у когось з Білорусів найдуть кілька схованих срібних карбованців, то його за те розстрілюють. У кількох містах Білоруси розліплює хтось по ночі відозви «бий жидів спасай Росію».

Над цілою большевицькою державою нависло страшне

Марево голоду.

Большевики звернулися до американського уряду, аби поміг зорґанізувати допомогу голодуючим. До розвоження хліба для голодуючих задумують американці вжити літаків. Це вже вдруге після великого голоду в 1921—1922 рр. Америка буде спасати нещасних підданих большевицької диктатури, від голодової смерти.

В Німеччині

заноситься на диктатуру націоналістів, яку особливо обстоює новий командант німецької армії (Райхсвери) Гаммерштайн. Як відомо, німецькі націоналісти домагають зміни некорисних Німеччині договорів скасовання воєнних відшкодовань та звороту забраних німецьких земель. Це хочуть осягнути німецькі націоналісти хочби й війною, якби не вдалося по добру. Мимо поголосок про диктатуру, ціла Німеччина приготовлюється горячково до парляментарних виборів. У виборах має взяти участь 24 німецькі партії, між якими найсильнійшою є партія націоналістів. Вон веде завзяту аґітацію у своїх 444-ох щоденних ґазетах.

Бувший

цісар Вільгельм

дає на «виборчу ковбасу». Таке пишуть ґазети і подають, що нібито він мав дати щось два міліони марок німецьким фашистам і націонaльним соціялістам; певно сподіється бувший цісар, що якби ті партії перемогли при виборах то моглиб його знов запросити на престол, або бодай звернути сконфіковані маєтки. Теперішна жінка Вільгельма їздить уже по Німеччині і аґітує.

В Австрії

йде далі завзята боротьба за владу між соціялістами і хліборобськими національними партіями. Чия буде побіда покажуть вибори до парляменту, які відбудуться десь на весні.

В Будапешті

на Мадярщині вибухли 1 серпня криваві заворушення робітників, які устоїли протиурядову маніфестацію і з окликами «хочемо хліба і праці!» «геть із буржуазією» машерували в походї вулицями міста. Прийшло до бійки з поліцією. В часї бійки вбито одного робітника, а триста осіб поранено. Між раненими богато поліцаїв. В маніфестації брало участь понад 20 тисяч робітників.

Поліція арештувала 191 маніфестантів. Заворушення тревали цілий день до пізного вечера.

В Болгарії

викрили між офіцерами штабу шпигунську орґанізацію, яка продавала таємниці болгарської армії військовим штабам Румунії і Югославії. Цю зраду викрили болгарські офіцери, що служать в румунській армії і повідомили про неї болгарський уряд. Два члени тої шпигунської шайки полковник Маринопольський і капітан штабу Алєксєєв (москаль) поповнили самогубство.

В Трієсті

в Італії відбувається тепер великий процес проти тайної орґанізації словінських незалежників. Вони боролися за визволення пів міліона Словінців з під італійського ярма; вбивали італійських урядовців, котрі збиткувалися над Словінцями, та робили саботажі.

Франція

устроїла над західною границею Італії великі

військові маневри

з 50.000 вояків, множеством танків і літаків. Це викликало в Італії велике занепокоєння.

Англія

задумує заключити з Німеччиною летунський союз. Це бувби найсильніщий летунський союз на світі.

Америка

має великий клопіт із безробіттям. Дотепер зареєстроване там

9 міліонів безробітних.

Над усуненням того лиха ломають собі голови усі американські політики.

В Індіях

кипить дальше. В великому портовому місті

Бомбаю

вибухли криваві заворушення робітників.

Також в Китаю

ллється кров потоками у братовбийчій війні між національними військами і комуністами, яким явно помагають московські большевики. Та всеж національні війська перемагають і дехто сподіється, що національному китайському урядови вдасться внедовзі припинити різанину і завести в краю лад.

В цілій південній Америці неспокійно.

В державі Перу скінчилася недавно революція, що вибухла проти дотеперішного президента Леґії, якого позбавлено уряду.

Тепер перенеслася революційна горячка

до Арґентини, Бразилії і Куби.

В столиці Арґентини

Буенос Айрес

були 5 вересня криваві бійки студентів з поліцією. 2 особи вбито 30 поранено. Революційні студенти домагалися уступлення уряду, який на їх думку приносить державі шкоду.

По дводневних кривавих боях на улицях столиці побідили революціонери. До них прилучилося військо і уряд. Президент держави Іріґоєн арештований; владу обняв ґенерал Урібара. В часї боїв згинуло понад тисячу осіб.

Одинадцята сесія Союзу Народів

зачалася 8 вересня в Женеві. На сесії будуть радити над вибором нових членів Ради Союзу, над реорґанізацією секретаріяту Союзу та над так званим паневропейським проєктом Бріяна. Між делеґатами поодиноких держав ведеться вже завзята гризня за місця в Раді і Секретаріяті Союзу. Очевидно, усе це пуста балаканина, товчення води в ступі і нам нема чого сподіватися від усіх тих комедій. Нема також чого сподіватися від

Шестого конґресу орґанізованих національних меншостий

що відбувається також в Женеві. На тому конґресі заступав Українців редактор «Діла» В. Мудрий.

Поляки

устроюють далі бурхливі протинімецькі віча й маніфестації. В неділю 31 серпня напала 3-тисячна товпа демонстрантів

на німецький конзулят

в Лодзі і старалася вдертися до середини. Напасникам перешкодила поліція, та вони всежтаки виломали браму і повибивали всі вікна в конзуляті. Друга ґрупа демонстрантів напала на будинок, де містяться редакції німецких ґазет «Фрає Прессе» і «Фольксцайтунґ» і повибивали там шиби та ранила кілька осіб, між ними і двох радних міста Лодзі

В Варшаві

відбулася орґанізована Польщею конференція хліборобських держав (Польщі, Болгарії, Естонії, Латвії, Мадярщини, Румунії, Чехословаччини, Югославії і Фінляндії). Конференція радила над створенням господарського бльоку (спілки) тих хліборобських держав, бо їх одинцем визискують промислові держави як от Німеччина. Говорили також богато про піднесення цін на збіжжя і охорону хліборобства від визиску. Чи буде з тих балачок яка користь не знати, але дехто вже тепер каже, що шкода надіятися.

Польські ґазети розписуються широко про

нове політичне положення Польщі

створене розвязанням сойму. Опозиційні ґазети радіють, що в нових виборах буде можливість вибрати правдиве народнє представництво, яке краще зуміло порядкувати державою; побоюються однак, що уряд Пілсудского готов зробити ще якусь меншу чи більшу несподіванку для ослаблення опозиції. Санаційні ґазети знов сумніваються чи буде державі яка потіха і з тих нових виборів, та кажуть ясно, що без

зміни конституції й виборчої ординації

не вдасться створити ліпшого сойму, як той, що його розвязано, бо дотеперішна конституція і виборча ординація давала за широкі права усяким протидержавним силам, як національні меншости, і комуністи. Та все це тільки писанина, бо в дійсности ніхто не знає, що може принести завтрішний день.

Ще більше шуму роблять польські ґазети з приводу роботи УВО. Як відомо, ті ґазети звалюють вину за всі пожежі і инші випадки, що діються в Східній Галичині на УВО, хоча новий львівський воєвода Наконечнікоф-Клюковскі сказав виразно в розмові з редакторами,

що лише половина тих усіх ніби саботажів

є в дійсности саботажами; отже й воєвода підтверджує, що є богато инших причин масових пожеж. Впрочім і в корінній Польщі шаліють тепер пожежі, хоча там очевидно, нема ані УВО ані Українців. Новий воєвода обіцяв, що доложить всіх зусиль аби завести в краю спокій і лад, та що буде старатися бути справедливим до усіх громадян без ріжниці віри, хоча якби треба, буде безоглядний і строгий. Обіцяв також, що буде старатися за поправу доріг і піднесення хліборобства. Побачимо, що вийде із тих усіх обіцянок.

У Львові

відкрито в вівторок 2. вересня з великими парадами 11 Східні Торги при участи ріжних достойників. Площа торгів, а також улиці, якими їхав на Торги міністер торговлі Квятковскі (що відкрив Торги) були щільно обставлені поліцією.

—о—

Арештували українського посла.

В суботу 6. вересня коло 7 години рано арештувала поліція в Рогатині українського посла Кузика. Блищі подробиці і причини арешту покищо невідомі.

—о—

Геть з алькоголем!

Товариство «Відродження» звернулося до усіх українських партій і громадян аби передвиборчі віча використали рівнож для аґітації проти алькоголю і коршем.

—о—

Перервали телеграфічні дроти

Хтось попертинав на дорозі між Уторопами і Пістинем коло Коломиї усі телеґрафічні дроти. Поліція веде слідство.

—о—

Ревізія в українського посла.

У посла Максимовича в Бориславі перевела поліція ревізію за динамітом. Шукали кілька годин і то навіть в землі, та, розуміється, нічо не найшли.

—о—

Мають розвязати „Пласт“.

Польська україножерна «Ґазета Варшавска» пише, що ніби незадовго влада має розвязати усі українські пластові орґанізації через якусь протидержавну роботу чи що. Ця ґазета на радощах віщує, що після «Пласту» (орґанізації української молоді) прийде черга на усі українські товариства й установи. Поживемо — побачимо.

—о—

Нова підвишка шкільних оплат.

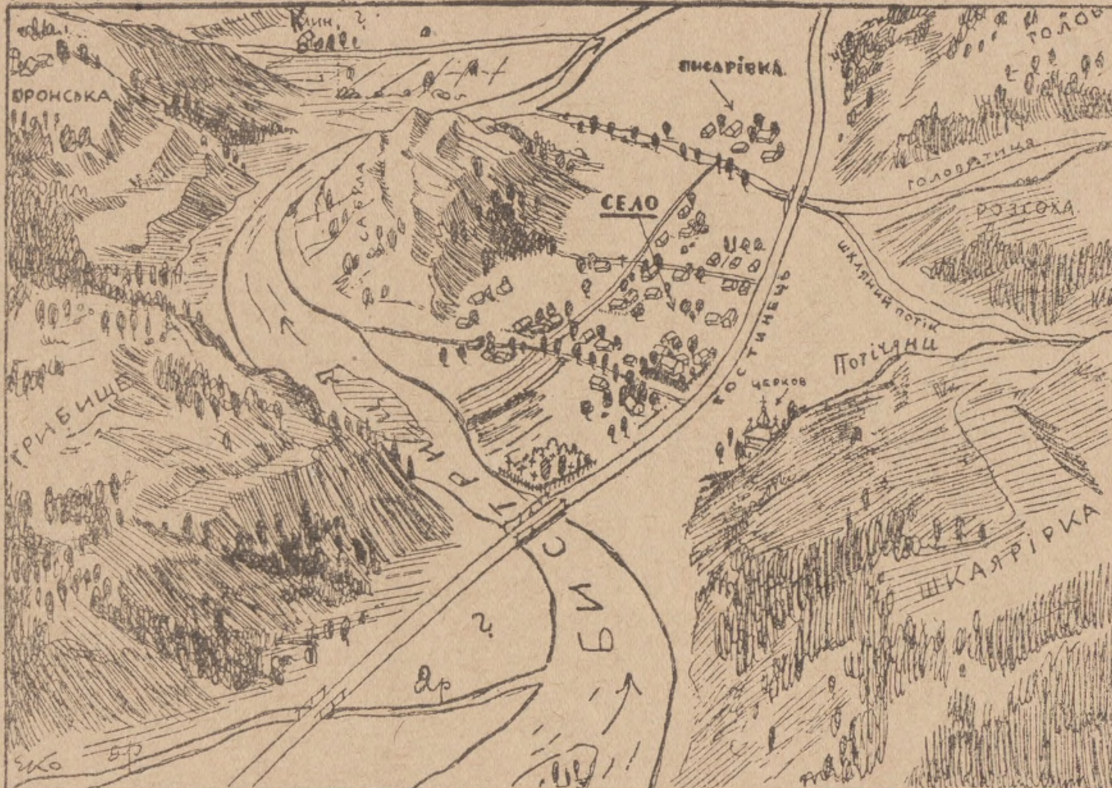
Недавний розпорядок Міністерства освіти вводить підвишку шкільних оплат за учеників в середних школах (ґімназіях, реальних, промислових школах) із 110 зол. на 150. Також установив цей розпорядок оплати від вступних іспитів до ґімназії, в висоті 3 золоті. Гадаємо що цей розпорядок не викличе великої втіхи між батьками середно-шкільної молоді.

—о—

Новий перелет через океан.

Французькі летуни Косте і Бельонт перелетіли недавно з Франції через Атлянтійський Океан до Америки. Летіли 37 годин і 12 мінут. На американському березі привитав їх майор Ліндберґ, що перед трома роками перший перелетів через океан. За вдатний перелет дістануть оба відважні летуни 25 тисяч долярів нагороди.

—о—

Такий плян села вручив писар Сидір дідичеви Дронському.

Дмитро подумав: Так і зробимо — сказав. А до Сидора:

— Я пішовби й до тебе, та знаю, що там і без того повно народа. Тай у Потоки ближче.

Дмитро і хлопці зібрали своє манаття і подалися в Потоки. Старий Прокіп і Сидір помагали. Дорогою сміявся Прокіп до Андрія:

— Сполокала тебе, небоже, після недіспаної ночі. Ге-ге! Ріка не здурить. Найгірше, коли мовчить. Вона мовчить не довго — а тоді як заграє!.. А ти не вірив!..

ПАНОЧКУ, ВИ ПЯНІ !...

А повінь трівала дальше і правду говорив Сидір, що лихо що лиш починається. Дощі не переставали падати і в ночі, а люди, що зійшлися ранком під церкву, побачили, що ціла долина, де лежало село, була, мов одно велике озеро. Лише криші домів та верхи садів держалися якось дивно на воді, наче плавали.

І Дмитро і другі ґазди стояли хвилину мовчки, дивились на спінені хвилі, що бушували там, де недавно були їхні сади, грядки і пасіки, і темні лиця покривалися глибокою застановою.

І здавалося, що сі люди повинні розуміти велич лиха, яке упало на них; одначе неправда. Цей нарід не розумів величі свойого нещастя, не відчував болю, що його праця пропадає у каламутних филях. Мовчалива задума зникала з сих темних облич, а повертав усміх і в гуртках почулись знову кепкування та жарти.

Чомуж не розумів нарід свойого нещастя, чому не відчував горя на вид того знищення, що накоїла повінь?

Лише тому, що з лихом із бідою зжився. Лише тому, що від колиски і до гробової дошки не зазнав нічого кращого, лиш щорічні виливи ріки, голод, нужду і тяжку працю.

О — народе чорний! Коли відвикнеш ти, від своїх нещасть, коли зживешся з доброю долею, на те,

щоб знати ціну одного і другого? Коли зрозумієш своє горе і до чину задріжать руки твої, коли відчуєш голод свій і душа твоя буде рватись до доброї страви, а не мовчки примирати з голоду? Коли відчуєш ті кривди, що діються тобі на кождому кроці, коли вже раз зрозумієш, що десяту шкуру деруть з тебе твої вороги і не усміх, а грізне завзяття загорить на твойому лиці?

Люди під церквою побачили, як криша на Савюковій хатині обернулась і пішла собі гуляючи, поміж верхами яблунь.

— Як Ноїв ковчег! — порівнював хтось в товпі.

А Дедюк промовив:

— Не казав я тобі, Савюче, привязати до вориння?

Дивились люди на велике озеро і бачили як поплили з водою Дутчаки з роздоріжжя, бачили як Нухімова коршма подалась на Шкляний і з ним попід Писарівку в діл. Наглядідлись до нехочу і розходились хто до стодоли о. Романа, а хто в Потоки. З потічанами подався і Дмитро.

Знову йшли дощі ціле пополудне і цілу ніч. А в середу рано вийшов Дмитро під церкву, поглянув і ахнув. На великій долині, де було колись поверх пятьдесяти ґаздівських хат, не видко було, лиш три криші. Дмитрова одна, Федоришина друга і Головчука Ївана. І цвинтар майже весь стояв під водою, тільки по середині, на горбку високий хрест, самітний, одинокий стояв розтягаючи свої рамена. Знайомий хрест...

Дмитро поглянув, перехрестився і полегчало йому на душі.

— Він з нами...

В ночі, з середи на четвер не було вже дощу і в четвер рано говорили люди, що вода до половини злетіла. Дмитро бачив по своїй хаті, що вода опадає і дякував Господу.

А вода опадала скоро, так, що по полудни майже не було води на долині. Денеде стояли ще невеличкі калабані, а сади і грядки були занесені жовто-бурим намулом. Лиш дорогою і дальше шуміла вода, а хто

хотів перейти на другий бік, той западав по шию у воду.

— Забогато води має ще Бистриця — думав Дмитро.

Його кортіло перейти та подивитись на своє ґаздівство, однак не хотілось бристи так глибоко водою.

— Підожду, — сказав і завернув в Потоки.

Під вечір того дня прийшов Сидір і сказав Дмитрови цікаву новину. Він говорив, що повінь вже дійсно минула, та що ріка за Писарівкою має не богато більше води, як мала перед тим. Тільки, що ріка вибрала для свойого корита зовсім инше місце. Старе корито від моста аж по Равлюка, за Дмитровими грядками, зовсім засипане. Частина Грибища зісунулась в ріку і слід по ній затерла. Між Савулою і Дроньською лишився ще сякий-такий слід, та перейти можна постолів не замочивши. Нове корито йде від горішнього моста дорогою аж до Шкляного. Нухімів шинок і міст на Шклянім забрала вода. Звідти пішла Бистриця Шкляним, попід його писарівку до Савули і до старого корита. Кажуть, що за Клином, на шийці, ввірвався беріг і засипав ріку. Від того й повінь стала така велика. А село — закінчив Сидір — знищене зовсім!

— Кара Божа — тай тільки, — завважав Дмитро. Ти подумай, кілько то разів на нашому віку мали ми воду в хатах?

— Такої не памятаю — перевав Сидір.

— Нехай і менчі, та бували часто. А чи подумав хто на будуче перед таким лихом охоронитись? Говорив я нераз висипати гать ліворуч від моста. Тою долиною честенько до нас навідуєсь Бистриця. Одначе ніхто не слухав, а мені одному така праця не під силу.

— Через те побоялась тебе сим разом Бистриця і лиха тобі не вчинила, — жартуючи сказав Сидір.

— Мені, друже, наробила вона більше лиха, як се моглоб здаватись!

— Знаю, — відмовив Сидір, хотьби пішла була тобі поза церкву.

— І поза писарівку, — перервав Дмитро, — а то

відділила від Бога і від приятеля; треба буде кладку покласти.

— Про себе і я так думаю, промовив Сидір. Та се пусте! Покладемо не кладку, а міст! Він почав збиратись.

— Іду — сказав. — Треба зробити донесення до повіту і до Львова.

— Думаєш — поможуть?

— Помогти, не поможуть, та нехай хоть знають!

Дроньський підчас повіни був у повіті. З інжінером Кляйном і з лисим, вибрався ще в понеділок, щоби, як говорив, вияснити в уряді деякі маєткові справи. Десь на половині дороги, напав їх сильний дощ, та вертатись було ніяк. Найбільшу зливу пересиділи у придорожнім шинку, а коли трошки притихло, їхали дальше. Коні гнали мов скажені, та заки приїхали до міста, Дроньський і його товариші були мокрі до нитки. Пішли до заїздної коршми, там обсушилися і відпочали.

А дощ не уймався і Дроньський та його товариші мусіли в заїзді заночувати.

На другий день вдалися до Староства і до всіх більших повітових урядів. Дроньському ходило про се, щоби запізнатись з кождим вищим і нищим урядовцем, тому радо ходив він від одної канцелярії до другої. По обіді йшов дощ і Дроньський мусів сидіти в заїзді.

На третій день був в земельнім уряді і там віднайшли старі і нові мапи свого маєтку і села. При їх розгляді знайшов ґраф деякі ріжниці і звернув на них увагу повітового інжінера. Крім сего шматка між Яром, Бистрицею і дорогою, був ще другий, між дорогою а Шкляним, великий кут, на якому стояв Нухімів шинок. Після старих актів сей кут належав до двора і шинок винаймався звичайно жидам. В нових актах, той кут був виділений з посілостий Дроньських, а належав до Герша Зільбера.

Дроньський не був задоволений з такого стану річий. Він запитався інжінера, чи не можнаби тепер покликати урядову комісію, перевести новий помір і ці

задавнені справи ще раз поставити під розслід. Коштів на се ґраф не пожаліє.

— Чому ні — заявив повітовий інжінер. — Коли дасться, то зробиться.

— Колиж се можна буде зробити? — запитав ґраф.

— Коли погода на се позволить. Тимбільше, що нині має Бистриця три метри води понад нормальний стан і маємо певні відомости, що ціла її долина під водою.

Дроньський задоволився і повернув до заїзду.

В четвер була сяка-така погода. Ґраф налягав, щоби комісія рушала ще сего дня. Одначе панів з повіту не легко було підмовити вибиратись на непевну судьбу в гори.

— Коли до вечера не погіршиться — заспокоював ґрафа інжінер — тоді завтра зможемо рушати. Одначе я сумніваюсь, чи спірні питання рішаться на вашу користь.

— Вони повинні рішитись на мою користь, — заявив ґраф. — Чую за собою деякі права!

Інжінер махнув рукою. Він хотів сказати: виграєш, коли не будеш дурень! Одначе обізвався:

— Все залежить від того, що скаже противна сторона. Ну, і — від вас в першу чергу!

Ґраф зрозумів.

В пятницю зійшло сонце і заповідалась погода. Місто, що також було загрожене повінею, заспокоїлося і— Дроньський готовився вертати в гори. Коло заїзду ждало дві повозки для комісії і сюди почали збиратись пани в урядових шапках і плащах з ясними ґудзиками.

Випивши на дорогу, ґраф зі своїми товаришами та з комісією повертав на Дроньську. Майже ціла долина здовж ріки була страшно спустошена повінню і повозки з великим трудом посувались в гору; сонце було вже з полудня, коли дібрались до двора.

Того дня не було вже часу на якусь поважну працю. Ґраф заявив відразу, з місця, панам з повіту, що вони тепер не урядова комісія, а його гості; на

столах появилося вино і старий угорський мід, а обидві комісії Дроньського і з повіту їли та пили і кричали «віват» на честь ґрафа і кождого члена одної і другої комісії.

І тут за столом довідався Дроньський від Буша, що ґраф все таки має щастя. Він сказав ґрафу, що Бистриця знищила село і змінила своє корито.

— А коли се правда, що границя між селом, а вашими посілостями провадить рікою — говорив Буш — тоді ріка зробила вам великий дарунок. Цілу долину, де лежало село і на якій Штайн знайшов нафтові джерела, прилучила до ваших посілостий!

Ґраф не вірив. Він випросився з товариства і вийшов за мури свого двору, аж на край гори, звідки було видко цілу долину. Глянув на право і там, де пінились і блестіли колись води Бистриці, побачив рівне місце, що сіріло камінням, землею та намулом. Води Бистриці побачив щойно понижче Савули. Значить — правда!

Дроньський стояв якийсь час мовчки і дивився, а думки вітром шибали в його голові. Думав і усміхався, наче пробував чи гачок доволі сильний, щоб зачепитись і вдержатись. Ґраф розумів, що гачок є; але чи вдержиться він на нім?

— То залежить від мене самого — сказав. — А вдержатись треба за всяку ціну!

Повертаючи до гостий він роздумав, як зачати і повести діло. Він знав, що воно лежить в руках сих панів з повіту, яких приймає в своїй хаті.

— Якже підійти до сих людий? Чи виступити явно, чи промовчати вибрик ріки, а комісія поведе границю по новім кориті і прилучить йому золоту долину? Став, роздумував та не міг рішитись.

— Побачимо! — сказав і повернув до гостий.

Підхмелені голови панів ще гучнійше кричали «віват» на честь ґрафа і підносили Дроньського на руках в гору. Пили і гукали, поки пяні не позвалювались коло своїх столів.

Тоді ґраф забрав Кляйна і лисого до другої кімнати. Він оповів їм про зміну річного корита і про пляни, які з сего приводу повстали.

— Лише не знаю, як справу повести і хочу порадитись вас.

Лисий сказав свою думку дуже скоро: промовчати зміну ріки, нехай комісія робить помір після нового корита і справа скінчена.

— Зрештою, сказав він — з вашими землянками, здається мені, — полагоджувати такі справи зовсім не тяжко. Подвоїти щедрість, в разі потреби пустити їх до кишені і все піде, як по маслі.

— З тим річ полагоджена не буде — сказав Дроньський. — Треба знати, що хлопи сего так легко не пустять. Почнуться доходження...

— І вина спаде на комісію!... додав лисий.

— Так щож прийде друга комісія, розслідить справу і може бути скандал, — заявив ґраф.

— Ніякого скандалу не буде — перервав лисий. В найгіршім випадку покажеться, що зайшла груба помилка.

— Помилка буде справлена і ваша справа програна — обізвався Кляйн, а нас посудиться, що підступно промовчали зміну річного корита.

— Сего нам ніхто не закине! — сказав ґраф до інжінера, чуючи в голосі Кляйна неприхильне відношення до свойого пляну. Так, — але моя справа тоді дійсно буде програна. Отже діло треба повести інаше.

— Тоді запропонуйте панам з повіту спілку, або иншу солідну нагороду, а вони се зроблять! — радив лисий.

— Отже вважаєте, що справу ладнати явно, з урядниками?

— Певно! — сказав лисий. Сказати їм, в чім річ; очевидно не всім, а вибрати одного, мудрійшого. А коли справа буде рішена в нашу користь, тоді пани з повіту не допустять до бешкету, бож діло робилось їхніми руками і вони станутся співвинними. Безперечно, се буде вас дорого коштувати, але щож — годі!

— А ви, що на се скажете, пане Кляйн? — звернувся ґраф до інжінєра.

— І я так думаю, відповів Кляйн. Коли урядова комісія свідомо прилучить цілу долину до ваших посілостий, то охоронить вас перед несподіванками і приймає на себе відвічальність.

Інжінєр Кляйн дійсно дуже ворожо віднісся до затій ґрафа. Він не міг вийти з дива, що той чоловік, який свідомо позволяє марнитись великим скарбам у своїх горах, — такий лакомий на добро бідних людий, та щей коли? Тоді, як сей люд опинився без стріхи над головою, стратив все, що мав. Не диво, що сей нарід вішав своїх панів на горіючих ялицях, не диво, що кидав їх з високого берега в ріку. Одначе Кляйн був наймлений ґрафом і тому не виявляв своїх думок, а відсилав ґрафа до повітової комісії. Він вірив, що ніодин урядник не дасться позискати для такої підлої справи, а кождий з них стане по стороні села і перечеркне хитрі ґрафові пляни здовж і поперек.

— Так! — говорив Кляйн — не іначе, лише повірити справу панам з повіту.

— Та чи захотять вони піти по лінії моїх бажань? — запитав ґраф.

— Коли побачать, що діло оплатиться... завважав лисий.

— Добре! — рішився ґраф. — Поговорю з комісарами.

Після того всі три повернули до гостий.

Зараз вишукав ґраф повітового інжінєра і пошепки розповів йому цілу річ. За переведення справи обіцяв інжінєрови велику чщастину зиску з будучої копальні. Інжінєр застановився, наче вагався, а потім відповів Дроньському, що годиться пристати до спілки та що можна числити на його попертя.

— Сама справа не є легка, — сказав він, — і вимагає добре обдуманого пляну. Раджу вам поступити в цей спосіб: Нашу комісію відіслати зараз завтра домів і ніяких справ при нас не зачинати. Щойно тоді, поза нащими плечима виступити зі своїми претенсіями перед хлопами і чи се їм подобаєсь, чи ні,

брати спірні посілости в уживання. Ви розумієте, в чім річ? Колиб я завтра хотів перевести новий помір і вияснити спірне питання — то мусівби обовязково вислухати і противну сторону. Колиж хлопи побачать, що я відкрито стою за вами, тоді вони знехтують повітовий уряд, а підуть куди инде. Зновжеж пустити їх куди дальше не можна. Ви розумієте? — Отже, спір ваш зі селом повинен зачатись без відома і якоїбудь участи повітових властий. Тоді хлопи кинуться зі своїми скаргами в першу чергу до нас. Ми їх будемо збувати обіцянками, постараємось проволікати справу, а ви тимчасом використаєте час та обставини і допровадите до якоїсь згоди з хлопами. Ось такий клаптик паперу, в якому село признає вам границю сучасним бігом ріки, для нас вистарчить цілковито. Тоді ми зможемо перевести помір і закріпити за вами долину.

— А поки справа рішиться, — вважаєте, що можна робити своє? — запитав ґраф.

— Поки справа буде рішена, ви представте, що долина ваша і робіть, що вважаєте за потрібне. Нехай хлопи стукають перші. Для власної охорони можете взяти кількох жандармів. Зрештою думаю, що при теперішнім положенню хлопи не будуть дуже заїлі. Будь-яка обіцянка склонить їх до угоди і справа буде поладнана в вашу користь, чого я особисто вам щиро бажаю, — закінчив він свої поради.

— Добре! — сказав ґраф, який розумів все, та не дуже був вдоволений.

— А на випадок чого — знайте, що я все по вашій стороні! — запевнював повітовий урядник.

Вони повернули до гостий, що пяні валялись, і самі ще пили богато до пізної ночі.

На другий день рано збиралися повітові пани домів. Коли повозки були вже на долині, закортіло їх подивитись на знищене село. Старим коритом Бистриці перейшли поза Савулу аж до Равлюків і звідти дорогою в село. Денеде стрічали людий, що лазили по своїх садах та відшукували сліди своїх ґаздівств. Люди кланялись панам і витали їх радо, як ще недавно передтим витали таких самих панів з ясними ґудзи-

ками, що читали їм цісарське письмо про скасовання панщини. Та се не були ті самі пани...

Комісія дійшла аж до роздоріжжа, де стояв хрест мохнатий з Роспяттям, що видержав повінь і залишився для грядущих поколінь. Сумно було кругом на цій долині, наче на великім кладовищу.

Пани завернули до своїх повозок і поїхали до міста.

В тім часі зійшлися до Сидора ґазди майже з цілого села. Прийшов також Гриниш і Дмитро. Люди чули, що вчера приїхали комісарі з повіту, і тому зібрались, думаючи, що комісія покличе їх, розгляне їхнє горе та поможе в тяжкій годині.

Між зібраними пішла чутка, що пани з ясними ґудзиками ходять вже по селу. Гриниш не вірив:

— Покликалиб нас — сказав він до Сидора.

За якийсь час прийшов Красюк зі Савули та сказав, що комісарі вже поїхали до міста. Красюкови ніхто не ймив віри:

— Вжеж вони не даром приїздили, щоби так скоро нічого не бачивши та не розвідавши, поїхали назти назад, — говорили ґазди.

В цій хвилині прибіг Федько зі двору, щоби Сидір і війт прийшли зараз до пана. Балачки припинились, а Гриниш промовив:

— Егеж, я казав, що покличуть!

Він вишукав свою палицю і оба з Сидором пішли до двора.

Та не минуло й пів години, як повернули назад, а лице Сидора було хмарне, наче осінний день.

— І що цікавого приносите? — запитав дехто.

— А щож — промовив Сидір, а голос його дріжав. — Бистриця забрала ваші хати, а пан хоче забрати землю.

— Як? Що таке? — не розуміли люди.

— Отте, що чуєте! А коли не вірите, то ходіть до пана. Там почуєте на власні вуха.

— Егеж, ходім, — сказав Гриниш, — бо пан хоче забрати нашу долину. Мовляв, все його аж по Бистрицю.

— Ходім! Ходім до пана! — закричали люди і всі рушили на Дроньську.

Гриниш і Сидір ішли попереду.

Ґраф сидів з Кляйном і лисим у своїм покою і там укладали пляни найближчої роботи. Нараз почулися крики; вони виглянули у вікно і побачили юрбу селян на подвірю.

— Починається — сказав ґраф і вийшов зі своїми товаришами на ґанок.

Гриниш, що стояв на переді, поклонився і сказав:

— Я, прошу ласки, говорив людям, та вони не вірять. Скажіть їм ось самі!

Дроньський звернувся до людий.

— Люди! — сказав він. — Я провірив старі акта в себе в дома і в повіті і довідався, що границя мого скарбу іде коритом ріки, почавши від потоку Яр, за горішним мостом, аж до Клина. Це признав також ваш війт і писар. Передше ви могли користуватись моїми землями, після своеї волі, бо вам ніхто цего не заборонював. Тепер я повернув на свою батьківщину і всі землі по цім боці ріки, переймаю у власний заряд, не дивлячись на те, чи це вам подобаесь, чи ні.

Тут обізвався Сидір:

— Я признаю, що границя йде Бистрицею, однак не новим, а старим її коритом, — сказав він.

— Я не знаю ні нового ні старого корита! — крикнув ґраф.

— Паночку! йдіть проспіться! Ви пяні! — залунав у тиші голос Дмитра і люди підбадьорились.

— Що? — заревів Дроньський і позеленів зі злости.

— Егеж! Проспіться! — кричали люди.

— Марш мені з двору! — лютував ґраф.

— Ми підем, — почувся знов рішучий голос Дмитра — і — на ваше не прийдем. А ви попробуйте зійти на наше!

Люди заколихались і подалися зі двору.

— Нехай попробує! — говорили ґазди між собою.
А Сидір думав:
— Не даром Олеся цих Дроньських так боїться...

СЮДИ Й ТУДИ...

— Почалося! — сказав ґраф до своїх спільників, вертаючи назад до покою. По його рухах і по голосі можна було догадуватись, що він вже має ясний плян боротьби зі селом, та що за вислід цеї боротьби він не турбуєсь.

Інжінер Кляйн запитав ґрафа, що він властиво думає робити? Чейже не захоче змагатись з такою масою людий, бо таке змагання є зачасу присуджене на невдачу.

Дроньський махнув рукою:

— Соломяний вогонь! Один жандарм усмирить це стадо крикунів.

— Алеж по їх стороні право! — позволив собі завважити Кляйн.

— А по моїй стороні повіт! Зрештою, хто вам сказав, що по моїй стороні нема права?

Інжінер не годився.

— Я знаю одно, — говорив він, — що з тої боротьби хісна не буде. Змарнуємо лише дорогий час, який моглиб використати для другого діла. А праці маємо аж забогато. Я радивби взятися негайно до лісів, що переростають і тратять свою вартість майже на половину. Се правдиве золото. Рівночасно можемо братись до соли. Впевняю, що се буде богато поплатнійше, чим безвиглядна боротьба з хлопами!

— Якби ся боротьба була дійсно безвиглядна, — завважив ґраф, — тоді я вас може й послухавби. Одначе я маю зовсім иншу думку про вислід спору і вже сьогодня можу запевнити вас, що сей вислід буде для нас корисний.

Кляйн здвигнув плечима.

До кімнати ввійшов льокай і сказав, що якийсь жид проситься до пана.

— Нехай ввійде! — сказав Дроньський.

За хвилину показався Нухім. Він став коло порога і кланявся вельможним панам.

— Хто ти і чого собі бажаєш? — запитав ґраф.

— Я є бідний жидок. Мав коршму там в кутку при дорозі. Тепер повінь хату забрала і все забрала.

— То се ти Гершко Зільбер?

— Ні, прошу вельможного пана! Я називаюсь Нухім Ґольд!

— А деж є той Зільбер? — питався ґраф.

— Герш Зільбер умер вже давно — відмовив Нухім — і коршма його згоріла. А я прийшов до села недавно.

— І що-ж? Може ти коршемний чинш приніс за минулі літа?

— Жартуєте, — вельможний пане! Який чинш я винен? Може той Зільбер винен, але не я. Я собі коршму сам ставив. А тепер я прийшов до вельможного пана просити дерева на новий шинок.

— Ти хочеш ставитись?

— Так, прошу вельможного пана.

— А де?

— Та, ніби на тім самім місці.

— Го-го! Жиде! Перше запитайся, чи вільно? Сей кут, де стояла коршма, належить до двора.

— Ну, то я прошу вельможного пана, щоб мені позволили там ставитись.

Ґраф подумав.

— Знаєш що, жиде? — сказав він. — Я позволю ставити шинок, дерева свого дам і ще дещо дам. За се ти маєш повести діло так, щоби хлопи зреклися тої долини, де стояло село. Розумієш? Насамперед мусиш винайти тих хлопів, що готові погодитись; як таких нема, то мусиш їх зробити і в той спосіб поділити село на дві части. Дальше мусиш доносити мені все, що хлопи роблять і що думають, щоби я міг знати, коли і які робити зарядження. Не потрібую тебе вчити, як справу повести, — на то ти жид. Але скажу тобі: Як справу поведеш добре і долина буде моя, то за пять літ ти будеш дука. Тоді відважно змо-

жеш говорити всюди, що ти Ґольд і тобі всякий повірить. Розумієш?

— Розумію! — чому не розуміти, прошу вельможного пана, — сказав Нухім.

— А тепер — іди і став коршму на давнім місці. І памятай: справишся добре — коршма твоя. Старайсяж! Гов! Скажи ще війтови, щоби зараз прийшов до двора!

Нухім вийшов, а пани повернули до своєї роботи.

— До чогоб ми не взялися, нам зараз треба робітників і то робітників фахових, з такими працями обізнаних, — сказав Кляйн.

— За робітниками і майстрами треба буде поїхати до Борислава. Рівночасно мусимо шукати за потрібним матеріялом і машинами. Мусимо розвідати і обчислити, що мається своє, а що треба достаратись; вишукувати джерела закупу і робити замовлення.

— Се вже моє діло! — всміхнувся інжінер.

— Я знаю! — відповів ґраф. — Ваше одно, а моє друге. Однак не думаю ділитись, а працювати спільно. Поїдемо до Борислава і пошукаємо для себе людий і матеріялу. На разі в ліс можна брати до роботи місцевих і про се я побалакаю з війтом... Ґраф говорив скоро, не застановлявся і не передбачував перепон, які могли зайти у виконанню сих плянів.

— В кождім разі, найдальше до двох-трьох неділь ви повинні розпочати вертіти, — закінчив і сі слова були вже виразно звернені до інжінера Кляйна.

— Постараємось і побачимо! — сказав Кляйн.

Надійшов Гриниш.

— Слухайте, війте! — звернувся до нього ґраф. — Кілько хат лишилося на цілій долині?

— Всего три! — відмовив Гриниш.

— Три? А сі ґазди повернули вже до своїх хатів?

— Не знаю... Відав ще ні, — заявив війт.

— Скажіть їм, щоби не сміли вертати до своїх хат. Я ще настільки маю співчуття, що позволяю їм забрати свої хати і перенести куди завгодно. Другий сего-би їм не позволив.

Гриниш чухався в потилицю.

— Скажіть їм, паночку, самі. Вони мене не послухають!

— Що? Не послухають? А від чогож ви війт в селі?

Гриниш все ще чухав свою нещасну потилицю.

— Ви скажіть їм, що я їх сам вижену зі жандармами. Розумієте? Тоді й хатів забрати не позволю!

— Добре; я се людям скажу.

— А друге: мені треба робітників в ліс і майстрів до моста.

Гриниш спогіднів.

— Сего можете в нас дістати! У нас, що ґазда, то майстер.

— Коли так, то добре, — сказав ґраф. — Нехай завтра рано виходять на Головату. Там будемо приготовляти потрібний матеріял. Скажете людям, що дам по два ринських в день, кождого вечора гроші. Тільки знайте: Сих непокірних, що на свого пана викрикують, приймати не буду. Нехай ідуть до жида та працюють за кварту горівки. Так!

— Добре! Я се людям переповім слово в слово, — запевнював Гриниш.

— А вам теж забрала хату Бистриця? — питає ґраф.

— Егеж! забрала, — відмовив Гриниш.

— І щож думаєте робити?

— А що-ж? Нічого не думаю! А що будуть люди робити, то само буду і я!

— А щож люди думають?

— А щож? — Думають будувати на ново.

— І таки на долині?

— Егеж!

— Знаєте, війте, що? Ви самі на долині не ставтись і людям заборон іть. Будуйтесь понад Шкляним, чи де там, я щей дерева дам, а долину лишіть в спокою.

— Що-ж, я нікого не всилую, — сказав Гриниш; а вже куди люди, туди і я!

УКРАЇНСЬКІЙ ДИТИНІ

Львів, дня 14 вересня 1930. ч. 11.

Цей вуж колише діти!

Ви, діточки, певно чули про гадюк і вужів, а може й не одно з вас уже бачило гадюку або вужа. Гадюк треба боятися і нищити їх бо вони кусають і випускаютб в рану таку отрую (їдь), що від неї може і вмерти. Натомість вужі є нешкідливі. У нашім краю є малі вужі, що доходять до метра довжини. Але в инших краях є великі вужі, до трьох і чотирох метрів довгі. Вони можуть задусити і чоловіка, як обкрутяться довкола нього. Та є і великі вужі, що чоловіка не напастують, але ще й приносять користь, бо вигублюють шкідників. І цей вуж, якого бачите на образку, є нешкідливий, але корисний. Він живе в середущій і полудневій Америці та на острові Ямайці, є чорний або жовтавий; їсть жаби, слимаки, комахи і їдовиті гадюки; його мож освоїти і тоді він живе собі в городі або на подвірю і вигублює їдовитих гадюк, яких є повно в Америці. Він призвичається до малих дітий і мами приучують його, довкола висячої колиски а тоді він спускає голову в низ, гойдає нею сюди й туди і колише дитину. Такого освоеного вужа мож подибати часто в полуднево американських господарів-фармерів. — У нас нема таких вужів, аби їх можна освоїти.

Добре діло

Минулого вівтірка був у нашій школі перший день науки. В нашій клясі цего року трицять школярів. Ми маємо доброго учителя, що вже учить у нашім селі пять літ. Це Українець. Мало в котрім селі є тепер українська школа і учителями свідомі Українці, але в нашім є, бо ціла громада вперто того домагається.

Ми привитали учителя і він почав розпитувати нас, як ми провели літо та питав чи всі здорові. Усі були здорові крім Панаса Вериги; він зігрітий скочив у ріку купатися й перестудився. Тепер ще, бідолашний, лежить. — Чи всі мають потрібні книжки до науки на цей рік? –– запитав потім учитель.

— Всі! Всі!—закликала ціла кляса, — але за хвилю озвався десь за мною один несмілий голос:

— Пане вчителю, я не маю книжок, бо нема за що купити!

Я оглянувся. То говорив Семенко Прудкий. Він убогий сирота без батька. Иого батько був січовим стрільцем і згинув у бою в українсько-польській війні.

— А хто порадить, як би то Семенкови помогти придбати книжки? — запитав учитель.

Я встав і кажу:

— Ми повинні зложити всі, по кілько хто може і купити Семенкови книжку. Бо його батько згинув за український нарід, а мати убога вдови живе з праці рук.

— Добре кажеш, Івасю! — сказав учитель.—чи годитеся на це? — запитав він клясу.

— Годимося! — загули всі і почали нишпорити по кишенях та по перниках; хто що мав, сотик. два, пять і по десять давали мені в капелюх, а коли я обійшов цілу клясу й висипав гроші на стіл, то ще пів золотого не ставало до купна книжок.

–– Це я доложу — сказав вчитель, — Семенко мусить мати книжки. Всі ви мусите учитися, а хто не має з чого, тому треба помогти.

На другий день учитель дав Семенкови нові книжки, які купив у місточку. Семенко подякував учителеви а дивлячись на нас, мав сльози радости в очах. Це і не одного з нас зворушило до сліз. Яка та втіха зробити комусь добро!

Івась Мігинчик

——

Лист вуйка Петра.

Що то маком зароїлось
Всіми вулицями?
То спішать до школи діти
Малими ногами.
Шестилітні, семилітні
Тай десятилітні,
Усміхаються їх личка
Милі та привітні.
Усміхаються їх личка,
Блеском сяють очі,
Раз-два, раз-два бють серденька,
До знання охочі.
Раз-два, раз-два поспішайте,
Діточки, до школи
І науки не цурайтесь
Ніколи, ніколи.
Бо в науці ваше щастя,
Ваш гаразд в науці,
Лиш наука добру долю
Дасть у ваші руці.
Лиш наука вас до щастя
Добре вести зможе, —
Вчіться ж, як у світі жити, —
Най вам Бог поможе!

Вуйко Петро.

——

Пустий хлопець

Був хлопчисько раз пустий,
Максим називався,
Він до школи не ходив,
Науки боявся.
Раз він скочив у садок
До Івана Мушки,
Тай у пазуху сховав
Щось чотири грушки.
Зловив Мушка пустуна,
Вхопив за чуприну:
— «А ти лізеш в чужий сад,
Препоганий сину?»
На коліно положив
Тай усипав «бобу»,
Лежав потім наш Максим
Цілісеньку добу.
Хто з вас у чужім саді
Колись узрить грушку,
Най згадає собі враз
Максима тай Мушку!

(За «П».–і–).

—о—

Домашна задача

Доповніть собі, діточки, такі речення (допишіть бракуючі слова):

1. Наше село називається...
2. Давно орали деревляним а нині залізним...
3. Мій батько називається... а мати...
4. Найближче до нашого села є місто... а найближче від нас до ріки...
5. Я маю... літ, отже за... літ буду мати двайцять.
6. Кінчиться літо, а надходить...

—о—

Гарний подарунок Іванови Сорокатому.

Марійка Нюнька, мала дівчина з Мокротина пов. Жовква прислала Іванови Сорокатому в дарунку дві гарні писанки. На одній намальований український лев з короною і тризуб, а довкола тризубу напись «Най живе вільна Україна». На другій писанці намальований тризуб, а довкола нього напись: «Най живе вільна і самостійна Україна». А з другого боку напись: «За щирі поради і науки Іванови Сорокатому сотвори Господи многая літа. 1930. Мокротин».

Писанки писані кольорами: синим, білим, зеленим, жовтим і червоним на темнокаштановім тлі. (Один тризуб зелений, другий синий, а лев жовтий). Цей гарний дарунок, що свідчить про велику свідомість і талан Марійки, дуже врадував Сорокатого і він обіцяв написати Марійці подяку.

—о—

Хитро вимовився.

— Павлусю, чого ти так галасуєш на дорозі? Чи пан учитель не говорив, що дорогою треба йти спокійно.

— Може говорив, але я тоді певно не був у школі.

До складу і прикладу.

Скільки мені літ.

Є на світі, що й казати, предікаві люди, — один мене запитався: — «Скільки літ вам буде?»

А я кажу: «Якби з того взяти половинку та відняти ще півтора року, татів синку, —

«То вже стільки літ минуло, мов з вітром майнуло, як настало тее лихо, що світом струснуло.

«Якби до моїх літ, братку, ще рочок додати, а потому з того всего третину узяти, —

«То стільки літ скоро буде від тої хвилини, як нам було блисло сонце у наші хатини.

«Якби рік мені додали й часть девяту взяли, то на стільки весь наш нарід нині розеднали.

«Якби вік мій, пане брате в трое помножити а потому число змислів від них відділити, —

«То зробиться цифра кругла, стільки літ дай, Боже, тим прожити, що працюють свідомо небоже.

«Візьмеш десять літ від мене, то стільки остане, скільки буків варто дати хруневи, моспане.

«Що свій нарід забуває, перед чужим гнеться і до свідомої праці ніраз не береться.

«А тепер тобі, мій друже легко відгадати, скільки літ по світі ходить

Іван Сорокатий

ДОПОМОГИ ЦИВІЛЬНИМ ІНВАЛІДАМ І ЇХ РІДНЯМ.

Цивільні інваліди — це особи, що втратили здоровля і зарібкову здібність через те, що їх покалічено припадково підчас боїв воюючих армій. Таких інвалідів є богато особливо в Східній Галичині на Волині і Поліссі, де стояли найдовше воєнні фронти.

Цивільним інвалідам із Східної Галичини признала австрійська влада в 1917 і 1918 році грошеві допомоги, одначе з упадком Австрії пропали й ті допомоги.

Польський уряд видав недавно в тій справі розпорядок міністра Праці і Суспільної Опіки з дня 28 квітня 1930 р. Дн. Зак. Р. П. ч. 47 поз. 392 з 1930 року, який установлює допомоги цивільним інвалідам в такій висоті:

1) при нездібности до праці від 25 до 35 процент — 3 зол. місячно;
2) при нездібности від 36 до 45 проц. — 6 зол. місячно;
3) при нездібности від 46 до 60 проц. — 10 зол. місячно;
4) при нездібности від 61 до 80 проц. — 15 зол. місячно;
5) при нездібности від 81 до 100 процент — 20 зол. місячно;
6) при цілковитій нездібности до праці, коли заходить потреба сталої опіки над інвалідом — 25 зол. місячно.

Члени родини, що жили з цивільним інвалідом в спільному домашному господарстві безпосередно перед його покаліченням, а в кождому разі жінка і шлюбні діти, одержують з титулу підмоги для кождого члена родини 20 процент квоти, признаної самому інвалідови. Та підмога може бути підвищена вдвоє тоді, коли особа, що старається о підмогу, жила сама одна з інвалідом перед його ушкодженням а ушкодження спричинило більше як 50 процентову нездібність інваліда до праці, або його смерть. Сума підмог членам родини не може перевищувати місячної квоти підмоги належної самому інвалідови. Особам, що лишилися по цивільних інвалідах уділюється підмог в тому вимірі, який обовязує що до підмог для членів родини в разі цілковитої нездібности цивільного інваліда до праці (точка 6).

Цивільним інвалідам або членам їх родин, а також особам, що остали по них, будуть признавані підмоги від хвилі внесення зголошення; вони повинні вносити ті зголошення від 1 липня до 31 вересня 1930 р.

Цей розпорядок відноситься лише до Галичини; на Волині він на жаль не обовязує, тож тамошні цивільні інваліди і їх родини остануть покищо без підмог. Хиба може українські посли в слідуючому соймі виборуть ще і для них те право. Тому повинні усі Українці в найблищих виборах до сойму, **(в листопаді ц. р.) голосувати лише на українські листи (списки).**

Зголошення о ті підмоги треба вносити до староства, в часі, як **уже сказано до 31 вересня.** З огляду **на те, що остало лише два тижні, треба з тим поспішитися.** До зголошень долучувати документи, або подавати свідків зранення, а в разі потреби покликуватися на вище поданий закон.

—о—

607 запомог по 120 золотих.

на суму 72·840 золотих

Кому признаємо дальші запомоги від 599-ої до 607-ої?

599. Князь Микола, Белз, корова впала 13 серпня 1930.

600. Іванчук Омелян, Спасів поч. Тартаків пов. Сокаль, корова впала 28. серпня 1930.

601. Струк Онуфрій Петра, Копячинці, поч. Чернелиця пов. Городенка, корова впала 29. серпня 1930.

602. Моґитич Михайло, Княжолука, Долина, корова впала 29 серпня 1930.

603. Тритяк Осип, Судова Вишня, пов. Мостиска, корова впала 30 серпня 1930.

604. Палечнюк Андрій, Касперівці, пов. Заліщики, корова впала 30 серпня 1930.

605. Чорнобай Семен, Гаї Старобродські, Броди, корова впала 31 серпня 1930.

606. Федорчук Іван, Орелець, поч. Вовчківці, пов. Снятин, корова впала 1. вересня 1930.

607. Довбак Іван, Бовшів, поч. Бовшівці пов. Рогатин, корова впала 4 вересня 1930.

—о—

Увага: Запомоги — по стягненню цілорічної передплати — вишлемо на руки мужів довіря до 14 днів від дня оголошення, оскільки до того часу не дійде до нашого відома яка важна причина, що моглаби спонукати нас поновно доходити правдивости випадку або відкликати котру з тих признаних запомог.

—о—

Листи з Волині.

4). Ми бідні, бо занадто богаті...

Отак я й сказав селянам на одній господарській нараді: «Ми бідні, бо занадто багаті».

Здивувалися, а де-які навіть подивилися, чи я часом не кепкую з них.

— Як же то так може бути — питаються, — щоб люде були бідні через те, що є багаті?

— А так є, — кажу. — Земля наша добра?

— Добра, — кажуть, — ніде такої нема.

— А підсоння наше (клімат) яке, чи не мягке, чи не соняшне й не досить вогке?

— Ой, добре, — відповів один селянин, що підчас війни побував десь у Сибіру.

— Ось бачите, яке ми маємо багацтво: чорнозем й благословенне підсоння. Мати наша — природа занадто розпестила нас, не привчила до боротьби за життя, до впертої тяжкої праці — більше головою, ніж руками. Землі колись у нас було досить, сама родила, сонце працювало за нас, як добрий батько, а небо напувало землю дощиком, як мати годує дитинку молоком. Ось і виросла оця дитинка — український нарід — розпещеною, неохочою до науки й впертої праці, неохочою до організації та до доброї поради вчених людей.

Селяне переглянулися й мовчать.

— Скажіть мені, по щирости, як на сповіді: чи хочеться вам читати книжки, ходити на реферати та на господарські наради? Чи хочеться вам належати до сільсько-господарського товариства і кооператив? Чи хочеться вам міцно подумати, як то наладити збут своїх продуктів, як то збудувати ремісничу чи господарську школу для своїх дітей, що не матимуть на чому господарювати, бо землі тепер у кожного менше? Чи хочеться вам вести господарку по новому?

Почухали потилиці й всміхаються.

Була неділя.

— Чому тут нема, — питаюся, — Петра Волосюка? Що він робить?

Його сусід засміявся:

— Всадив голову під подушку й спить. Збудив я його, тягнув сюди, та він лише копнув мене ногою й захропів знову.

— А ви, Семенчук, чому не вплатили вкладку до «Сільського Господаря»?

— Вже ніс, та зустрінувся з Василем, зайшли до пиварні й пропала вкладка.

— А чому ще ви не купили трієра? Чому не внесли уділів до «Українського Господаря»? Внесете тоді, коли якась пильна потреба сяде вам на карк і пожене батогом? Скажіть: якіж ми, Українці?

— Та звісно, — засміялися селяне. — Трохи ледащі, бо то справді наша багата земля розпестила нас.

Луцьк. **В. Островський**

ГОСПОДАРСЬКІ СПРАВИ

Чи подорожіє збіжжа?

Не один господар нераз завдає собі таке питання, прилагодивши збіжжа на продаж. Чи подорожіє? Але виглядів на подорожіння нема. Слідкуючи за тим що в світі робиться, можна сказати, що у цілому світі ціни падають не лише на збіжжа але і на все. Скорше можна дочекатись що і промислові вироби потаніють на стільки, що ціна їх буде відповідно рівна до збіжжа. Колиб так сталося, то нам нема чого журитись. Коли за метр (100 кґр. — 6 пудів) жита ми купимо добрі чоботи, то більше нам нічого не треба і збіжжа най таніє. Але покищо за 3 метри жита не купиш 1 пари чобіт — це є ненормально і це мусить зрівнятися. В останній час помітно падають ціни на цукор, вовну, бавовну, металі тощо.

Останні відомости приносять, що є неврожай збіжжа в Америці і Англії — рівнож і в Совіцькому Союзі чути про голод. Є можливість, що збіжжа троха в ціні піднесеться. У всякому разі треба ще здержуватись від вивозу збіжжа на торг у більших скількостях — аби не обнижувати ще далі його ціни.

Краще вже його переробити дома. Гадаємо, що у кождого господаря дома є пара хвостів худоби або молодняку, де яка свинка, дріб тощо. Постарайтесь вибрати з них непотріб: ялову корову, або ту, що не дає багато молока, злишні коні, не маючі вигляду на добрих молочниць ялівки, ненесущі кури, невдатні гуси — все це підгодуйте збіжжам, пашою і продайте. В такий спосіб візьмете за збіжжа дороще і позбавитесь в господарстві непотрібних їдців. Колиб вже заходило продавати збіжжа то не забувайте, що це мусить робити наша кооперація, яку Ви повинні піддержувати. Тому не оминайте жадної нагоди ріжних анкет, зборів і нарад в кооперації, щоб не піднести це питання. «Стукайте і отворять Вам» — каже святе письмо — оттак і тут селяни, члени своїх кооператив на кожному кроці мусять домагатись щоб кооперація сама взялась до збуту нашого збіжжа. Коли це станеться то і ми ціни на збіжжа будемо диктувати, а лишні зарібки, які бере посередник — залишаться у нашій кишені чи принаймні в нашій кооперативі.

Ще про виково-житню мішанку.

Багато господарів питає, що то є за мішанка про яку ми вже писали, — яка то вика та чи не вимерзне то що. Отже подаємо ще раз, що виково житня мішанка є озима, тоб-то купується насіння вики озимої — яка зими не боїться. Це насіння дістати можна в Спілці Агрономів по 1.60 зол. 1 кґр. Цю вику сійте зараз. Через два тижні на тім самім місці посійте жито. Найкраще жито святоіванське, що скоро росте і видасть разом з викою ранню пашу для коров. Мішанку можете зробити таку: половина жита а половина вики або 70 проц. вики а 30 проц. жита. Колиб боялись висіяти вику раніще а по ній пізніще жито то сійте вику з житом разом. Ранній висів, иноді ще до осени дасть Вам добру отаву виково-житної паші, яку будете косити для худоби або й наквасите на зиму. Поспішайте з замовленням насіння вики. Господарів, які цю вику мають, просимо сповістити, щоб ми могли подати в газеті Вашу адресу для тих, що хотять насіння дістати.

—o—

Що з соєю?

В свій час ми просили господарів, які посадили в цьому році сою, щоб записали собі день, коли її висадили. Тепер надходить пора, що соя дозріває. Цікаво знати, у кого де і як соя вдалася, щоб можна було всіх сповістити, де соя надається до плекання а головно який сорт, тоб то якої барви, де куплено, коли посаджено, на якому грунті тощо. Досі маємо відомости, що у Львові і у Жовкві соя чорна кругла від Роя — посаджено 20—25/IV — вже дозріла. Соя жовта кругла середньої величини — з Роя за 1—2 тижні дозріє — а соя руда дрібніща за 8—10 днів. Просимо сповіщати про усі досвіди і помічення при управі ріжних родів сої.

—o—

Чи можна зрізувати бараболиня з барабаль.

Коли бараболі ще ростуть тоб то самі бульби є молоді — то зрізувати било не можна. Треба памятати, що бараболя має багато крохмалю. Цей крохмаль вона дістає головно з воздуху і сонця через листя. Колиб ми стяли листя, рослина би не побирала крохмалю і бараболі булиб хіба безкрохмальні, водянисті, тощо.

Друга річ коли бараболиння на гною дуже буяє, тоді його треба пригнути — приминяти до землі. Бараболиння можна стинати аж тоді, коли вже ми певні, що бараболі вже виросли і вже починаються морози. Таке бараболиння можна наквасити. Це значить, тісно накласти його до ями, можна домішати і ще де яких листатих трав бурачиня чи хопти. Зверху все це накрити соломою і землею. Через 3—4 тижні бурачиння буде наквашене і його дають худобі. Давати його зразу богато не треба але починати від 1—2 кґ. денно по кількох днях доходити найвище до 8 кґ. денно на штуку.

—o—

Овочі на зиму.

Хто хоче овочі заховати здоровими аж до весни, повинен поступати так:

Зривати овочі аж тоді, коли зернята в них добре счорніють. Зривати обережно, не обтовкати. Вибрати всі надпсовані і хробачливі. Місце до переховку мусить бути холодне і темне, тому, що під впливом тепла і світла овочі дозрівають, мякнуть і скорше гниють. Тому добре є тримати овочі в коморі, в котрій є цементова підлога, котра додає холоду. В день двері і вікна мають бути заперті і заслонені від світла, а в холодні ночі отвирані. Овочі можуть стояти в менших кошиках, або насипані негрубою верствою на полицях, однак не високо, бо нище холоднійше.

В такій коморі, котру від морозів обезпечимо загатою, лучше овочі перезимують як у вогкій і затухлій пивниці.

По кількох тижнях звичайно овочі потяться. Сей піт є шкідливий переважно для яблок з тонкою лупиною, бо від него дістають кропки, котрі помало більшають, покриваючи ціле яблоко, котре виглядає гейби зогниле, хотяй в середині здорове. Тому сей піт повинноси обтирати.

Такі яблока випочені і обтерті можна також закопати в землю, але аж з початком зими, коли земля вже холодна. Однак неможна закопувати овочів так як бульби. На яблока добре є збити пачку з дощок, насипати не цілком повно, без жадної підстілки, накрити дошками від миший і закопати не глибоко.

В земли овочі можуть лежати довше як деинде тому, що не відчувають вони тої наглої зміни погоди, від котрої овочі все мокріють.

М. Я.

По чому продаємо садовину?

Ціну садовини годі докладно подати. Бо як є много ґатунків овочів, так і ціна їх в ріжних часах інша.

На примір: Сего року, коли садовини менше, лішші яблока можна продати по 0.80—1.00 зл. за кільо. А в урожайні літа ціна яблок спадає до 40—60 ґр. за кільо.

Ще вищу ціну мають грушки. В урожайні літа грушки-бери можна менше зародять, то ціна підноситься продати по 1 зл. за кільо, а коли до 2 зл. за кільо. В зимі ціни садовини майже подвоюються.

Такі ціни приблизно панують у нас. А є вони в порівнанню з іншими продуктами досить високі.

Бо наприклад: За оден сотнар садовини можна купити часом 2—3 сотнари пшениці.

Дехто скаже, що ціна садовини є нисша, бо чув нераз, як у місті якийсь жидок кричав на ціле горло: Десять ґрошей фунт япка! — Се правда. Лихий товар щоби продати треба аж кричати. Яблока дрібні падалки, в котрих повно хробачивого гною, також терпкі дикі грушки мають низьку ціну, бо мало хто їх потребує. За те овочі лішші сорти, мають великий збут і високу ціну, бо майже всі міщани споживають їх в більшій скількости.

Тому плекаймо лише лішші сорти садовини.

М. Я.

Садження щеп

В другій половині жовтня, коли листя з деревини упаде, починається осіннє садження щеп, і триває аж до зими. А на весні можна зачати садження, скоро земля трохи обсохне, а кінчити з кінцем марта.

Садження щеп се найважнійша робота в садівництві. Бо найбільше від садження залежить, чи має бути гарне здорове родюче дерево, чи хирляк, для котрого шкода місця.

Дуже поширеним блудом є садження щеп за глубоко. Щепа посаджена за глубоко прийметься зле, росте зле, піддається ріжним хоробам, родить мало і овоч непоказний. Бо коріння в глубині дуситься задля браку повітря, дістає пораження, або гнилець і гине.

Тому щепу належить садити 5—10 центм. плитше як була перед тим, бо по посадженню осяде. А хочби стільки не осіла то се їй не пошкодить.

Ямку на щепу треба вибрати так глубоку і широку, щоби коріння не спиралося об стіни.

Єсли садимо щепу в муравнику, то до ями на спід належить дати троха землі городової, щоби щепа краще принялася. Однак недобре є давати до ями гною, як се дехто робить, тому що кавалки гною можуть бути завадою для тих дрібних корінців, котрі мають получитися з землею. Гній можна дати на верха, прикопати і щепу підолляти, вистарчить раз, а добре.

За який тиждень як щепа осяде, належить привязати її до палика. Тут уважати, щоби палик не був сукатий, а щепа недбало привязана, бо вона рушаючися від вітру, ранилаб собі кору тертям об палик. Такі рани не хочуть гоїтися.

Про примусове закупно трійла на щурі.

Деякі наші читачі жалуються, що повітові виділи, чи староства наказують примусово усім господарям в селі купувати трійло на щурі. Тому пояснюємо, що влада має право накладати такий примус, однак лише в тих околицях і селах де в дійсности є язва щурів. Коли отже в якомусь селі, чи околиці тої язви нема, рада громадська з одного чи з кількох сел може спротивитися такому примусови і рекурсувати проти него до воєвідства зазначуючи виразно, що нема ніякої важної підстави до накладання на село такого примусу.

Що по чому?

Львів, дня 8/IX 1930

Обороти на біржі збіжевій слабі при низьких цінах. Ціни знижкують.

ЗБІЖЖА

Ціни за 100 кґ. на стації залад. Підволочиська. Пшениця двірська (торічна) 26·75—27·25 зол., селянська 24·75—25·25 зол. Жито двірське 16·25—16·75 зол., селянське 15·50—16 зол. Ячмінь 16·00—19·50 зол., овес 16—16·50 зол., кукур. рум. 28—29 зол., горох пів Вікторія 29—31 зол., горох звичайний 21-22 зол., бобик 22·50—23·50 зол., гречка 24·—25 зол., ріпак оз. 44·50—46·50 зол., лен 57·75—58·75 зол., конюшина червона 185—205 зол., мак 93—98 золотих.

Тіж ціни у Львові (ваґон) о 2 зол. дороші.

НАБІЛ

Маслосоюз платив в дні 8. IX. кооперативам: За масло експорті 1 кґ. — 4·10 зол, десерове — 4·00 зол. літра молока — 25 сот. літра сметани 1·40 зл. копа яєць 7 —7.20зл.

МУКА І КРУПИ

Мука житна на хліб 33·50—34·50 мука пшенична 65% 53—54, крупи ячмінні 35—36 зол. пенцак 34—35, крупи гречані 53·—54· золотих.

ПАША (Львів)

Сіно солодке прасоване 8—11 солома прасована 4·50—5 зол., ґрис житний 9·25—9·75 ґрис пшеничний 12· — 12·50 макухи льняні 31—32

МІД

Кооператива Рій у Львові, вул. Бляхарська 20. платить за:

1 кґ. гречаного меду	2—2·30	зол.
1 „ липового і акац.	3	„
1 „ гірського цвітов.	3—3·40	„

ЗЕЛЕНИНА

100 головок капусти	10—15	зол.
100 огірків	6—5	„
1 кґ. помідорів	30—40	ґр.
1 кґ. сливок	80—90	ґр.

ГРОШІ

Доляр америк.	8·89—8·90	зол.
Штерлінґ англійський	43·40	„
100 франків франц.	35·05	„
100 „ швайц.	173·30	„
100 марок німецьких	212·85	„
100 корон чеських	26·44	„
100 шілінґів австр.	125·94	„
100 лей румунських	5·	„

ХУДОБА

(у Львові на торговиці)

Корови ріжної сорти	0·90—1·25	зол.
Воли товсті	1·00—1·20	„
Ялівки	1·20—1·35	„
Телята	0·75—1·90	„

Ціни за 1 кґ. живої ваги,

СВИНІ

Експортова різня Рукера у Львові платить: за мясні вагою 80—100 кґ.

Бекон	1·65—1·75	зл.
Товсті	1·60—1·80	„
Гірші свині (70—100 кґ.)	1·40—1·45	

ТОРБИНКА СМІХУ

Є чого тішитися.

Клим і Максим балакають собі і приглядаються як Климова жінка пере в потоці штани і зо всеї сили періщить по них пранником. По хвилі Клим починає сміятися.

— А ви куме чого так тішитеся? питає Максим.

Е, каже радісно Клим. Я тішуся, що тепер у тих штанах нема мене.

Бойківська приказка.

Бойку, не кажи «ба» то дам тобі пятку.

— Ба, кобисте дали — відповідає бойко.

Відвічальний редактор: ЛЕВ ЧУБАТИЙ

З друкарні Щ. Беднарского в піднаймі „Кооперативи Промислу Ґрафічного“ Львів, Ринок 9. — Телефон 76-14.

Видавець: ІВАН ТИКТОР